
Det tas forbehold om endringer.

Gro Harlem Brundtlands innledning på Det norske Arbeiderpartis landsmøte i Hamarhallen 2. april 1981.

Den politiske situasjon.

Hvert nytt slektsledd må gjøre sine historiske erfaringer. Den utfordring vi møter i 80-årene er ny for vår generasjon.

Verdensøkonomien er i ulage. Nær 30 millioner mennesker går ledige i de vestlige industriland. Det er mer enn sju ganger den samlede befolkning i Norge.

Mer enn tre tiår med nær sterk økonomisk vekst er brutt. I gjennomsnitt er veksten halvert. I mange land

2.

ser det ut til at ledigheten bare vil fortsette å stige. I flere land dreier debatten seg om hvor stor nedgang i levestandard folk må tåle i årene som kommer. Det snakkes ikke om nye sosiale reformer. Den praktiske politikk i disse landene dreier seg om hvilke sosiale goder som skal bygges ned eller avskaffes.

Vi har det bra i Norge. Men vi lever ikke på noen isolert øy. Den internasjonale økonomi har avgjørende betydning for vår situasjon og våre muligheter.

Norge hadde i 70-årene sterkere produksjonsøkning enn de fleste land. Vi regner nå med en vekst som kanskje bare blir på et par prosent i året.

Vi har full sysselsetting.

Andre land møter nå den internasjonale inflasjonen med arbeidsledighet.

Dette svaret vil vi ikke godta. Arbeiderbevegelsen står overfor denne utfordringen: Vi skal i fellesskap bringe Norge gjennom den vanskeligste økonomiske periode i verden siden den andre verdenskrig. Vi skal gjøre det samtidig som vi

- sikrer arbeid for alle,
- opprettholder og utdyper den standard som er skapt i vårt velferdssamfunn,
- fortsetter arbeidet for større likestilling og bedre forhold for grupper som står svakt.

Det er en krevende og vanskelig oppgave vi påtar oss. Vi gjør det i vissheten om at det er gjennom solidaritet, gjennom felles innsats og samarbeid at vi løser oppgavene. Arbeiderbevegelsens historie har vist oss at

vi både har hatt vilje til å ta på oss slike oppgaver og evne til å løse dem. Det vil vi gjøre igjen.

Samtidig med økende økonomiske problemer er de internasjonale motsetningene skjerpet.

Fattigdom og fornedrelse møter flertallet av jordens befolkning og truselen om en kjernefysisk utsløttelseskrig henger over oss alle. Disse problemer henger sammen. Verden bruker langt mer til rustninger enn til utviklingshjelp. Bortimot halvparten av alle forskere arbeider for militære formål. Vi kan ikke ha håp om varig fred så lenge flertallet lever i sult og uverdige kår.

Vi vil øke vår innsats for u-landene, og vi vil ta initiativ for å redusere spenninger og rustningsnivå. Begge deler er ledd i vår politikk for fred.

Vi skal arbeide aktivt for nedrustning. Stormaktene sitter med nøkkelen til atomnedrustning. Det er ingen unnskyldning for passivitet fra vår side. Vi skal bruke alle muligheter til å påvirke dem. Samtidig skal vi være klar over at det er gjensidige nedrustningstiltak som virkelig kan minske spenningen og risikoen for krig.

Vårt viktigste bidrag til avspenning, er stabilitet, ro og tillit i vårt eget nære område. Da må vi også ha en informert befolkning. En befolkning som også på dette område på demokratisk vis kan ta standpunkt til de løpende avgjørelser på grunnlag av skikkelig kunnskap. Derfor skal vi ha en åpen debatt om vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. De som stadig har vært på leting etter det, vil derfor ikke få oppfylt sitt ønske om en debattfri sone i det politiske landskap. Debatt og demokrati er to sider av sak!

Vårt ansvar går utover egne landegrenser. Vi føler en sterk forpliktelse til å øke vår innsats for u-landene. Vår holdning omfatter også solidaritet med frigjøringsbevegelser - de som kjemper for nasjonal og sosial frihet,

og grunnleggende menneskeretter andre steder i verden.

Vi står overfor den oppgave å bygge inn i verdenssamfunnet de samme solidaritetshensyn som er grunnlaget for vår egen velferdstat.

Kampen om en mer rettferdig fordeling av verdensressurser er den samme som arbeiderklassens kamp for sine politiske og sosiale rettigheter i sitt eget land.

Hvordan var det samfunn som arbeiderbevegelsen i Norge sprang ut av? Da Einar Gerhardsen ble født, døde nesten hvert 10. barn før det var året gammelt. Da Einar Gerhardsen var 10 år, utvandret over 20.000. I løpet av hans levetid - og som følge av hans og de andre veteranenes innsats - er fattig-Norge omskapt til et velferds-samfunn. Arbeiderklassens frigjøring har vært dens eget

verk. La oss aldri glemme det!

La oss heller ikke glemme: Solidaritet er å fremme felles interesser gjennom felles løft. Det er også en særskilt omsorg for de svake. Likevel tror jeg vi også skal understreke: Sosialisme er dessuten at alle skal gjøre så godt de kan. Vi er alle avhengige av den menneskelige innsatsvilje og omsorg. Egne handlinger må kunne være eksempler for andres. Solidariteten kan ikke overleve hvis for mange prøver å være gratispassasjerer. Derfor må vi forsvare solidariteten ved å hindre at den blir undergravet. Vi stiller krav til menneskene. Vi regner med at hver enkelt gir sitt bidrag og føler sitt ansvar. Vi skal minne om: Solidaritet er mer å gi enn å ta!

I det siste har vi hørt mye om "Arbeiderpartiets feilslåtte politikk". Det er mulig dette er effektiv polemikk, men det er dårlig historikk! For hva er kjennsgjerningene?

Den velferdsstaten som regjeringene Gerhardsen bygget opp, ble i 70-årene befestet og utdypet av regjeringene Bratteli og Nordli. 70-tallet var et av de største reformtiår i vår historie.

Mens resten av Europa gikk inn i arbeidskrise, økte sysselsettingen i 70-årene med en kvart million arbeidsplasser. Størsteparten av økningen gikk til kvinnene - 170 000 jobber.

Den gjennomsnittlige veksten i 70-årene var raskere enn i noe annet tiår det siste århundret.

Jeg sa at i 70-årene ble velferdsstaten befestet. Nye skolelover ble vedtatt. Miljøvernpolitikken fikk sitt gjennombrudd. I 1977 fremmet vi arbeidsmiljøloven

og i 1978 loven om sykelønn. Vi opprettet en egen bostøtteordning for pensjonister.

Pensjonsytelsene er hevet. Vi fremmet lov om likestilling og en lov om rett til selvbestemt abort. Er dette en feilslått politikk?

I Storbritannia har Margaret Thacher gående et stort konservativt eksperiment, som har hentet sine impulser fra Milton Friedmans økonomiske teorier. Hans syn representerer alt som vi i arbeiderbevegelsen alltid har kjempet i mot. Mangelen på samfunnssolidaritet, hatet mot likheten, kampen for en frihet for de sterke. Resultatene har vært uhyggelige. Arbeidsledigheten nærmer seg tre millioner, et høyere tall enn noen gang siden de harde 30-årene. Ikke bare protesterer den engelske arbeiderbevegelse. Det samme gjør det britiske industriforbund og mange menige underhusmedlemmer,

foruten hundrevis av britiske økonomer. Aftenposten var opprinnelig opprømt over Thatcher. Men den 13. mars i år var tonene endret: "Det nye britiske statsbudsjett er sett under ett en stilltiende innrømmelse fra regjeringen om at dens økonomiske politikk har slått feil på de fleste sentrale områder."

Kort sagt: Vil man vite hvor det føres en feilslått økonomisk politikk, kan man se på Storbritannia - og lese Aftenposten!

Regjeringens langtidsprogram 1982-1985 vil bli lagt fram i neste uke. Det er bygget på den samme plattform som partiets arbeidsprogram, og er utformet i nær kontakt med det arbeidet. Noe av bakgrunnen for programmet er de mørke økonomiske utsiktene for industri-landene.

10.

Den økonomiske veksten ute ventes fortsatt å bli svak. Det betyr at ledigheten vil bli enda større. Vi må hindre at det også blir slik hos oss. Derfor har regjeringen satt arbeid for alle som det viktigste mål. Uten det målet kan vi ikke skape et godt samfunn.

Arbeid gir livsgrunnlag. Arbeid betyr rett til å være virksom, og være aktivt med i det levende samfunnet. Gjennom arbeid ser vi resultater av egen innsats og utvikler fellesskapet med andre. Arbeid gir det materielle grunnlaget for den velferden vi har bygget opp. Arbeidsledighet gir følelsen av å være overflødig. Selvtilliten svekkes og solidariteten med samfunnet skades.

Arbeid er grunnleggende for en meningsfylt tilværelse. Vi vil ha ~~et~~ vekslende arbeidsliv, der den enkeltes evner kan tas i bruk. Det forutsetter bl.a. at den enkelte arbeidstaker har innflytelse på sitt arbeid og miljøet.

Oppgaven med å gi alle ansvar og medbestemmelse på arbeidsplassen er påbegynt, men ikke slutført.

Arbeidsledighet rammer de unge i deres mest sårbare alder. Når de friske og sterke har vansker med å finne arbeid, svekkes de funksjonshemmedes adgang til det aktive samfunn. Svikter sysselsettingen i økonomien som helhet, kommer utkantene dårligere ut. Å sikre arbeid for alle er likestillingspolitikk - gjennom det kan kvinnene komme med.

Vi kan ikke skjerme norsk økonomi helt mot utviklingen ute. Den rammer viktige næringer. Vi må føre en politikk for å sikre konkurranseevnen og for å styrke vekstevnen i norsk økonomi.

Vi må være villige til å ta ny teknologi i bruk. Det gjelder også datateknologi. Den kan gi høyere produktivitet, men også bedre arbeidsmiljø, sikrere trafikkavvikling og bedre offentlig planlegging. Men det er nødvendig å kontrollere de formål den nye teknologi nyttes for. Vi må også sette krav til de jobber og det arbeidsmiljø som skapes. Derfor må bruk av ny teknologi styres. Her vil særlig fagbevegelsen ta på seg et viktig ansvar, som må støttes av en bevisst politikk fra statens side.

Vi må unngå de farer som ligger i den nye teknologien. Samtidig må vi utnytte de muligheter den byr på, ikke minst for å bygge opp nye arbeidsplasser utover i distriktene. Moderne datateknologi gjør det f.eks. mulig å legge det nye løsereregisteret til Brønnøysund. Det vil utnyttes like effektivt fra Trysil eller Porsanger som fra Brønnøysund selv.

Stabile og trygge arbeidsplasser må ha sitt grunnlag i en produksjon som samfunnsmessig sett er lønnsom. Da må vi også ha evne og vilje til å tilpasse produksjonen til endrede markedsforhold og ny teknologi.

Når vi må regne med en viss bevegelse på arbeidsmarkedet mellom næringer og bransjer, blir det en viktig oppgave å begrense de sosiale ulempene. Vi må legge vekt på å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret.

Omstillingene må så langt det er mulig skje innenfor begrensede geografiske områder. Regjeringen vil fortsatt føle en sterk forpliktelse til en sterk innsats i distriktpolitikken som har satt Norge i mye av en særstilling på dette området.

Vi vil legge vekt på at oljevirkksomheten skal skape sysselsettingsmuligheter i de nordlige landsdeler.

I oljepolitikken vil vi følge opp de retningslinjer vi skisserte i regjeringserklæringen. Vi vil ha et moderat tempo i oljeutvinningen. Dette innebærer at produksjonen ikke planlegges å overstige 90 millioner tonn i året. Vi går inn for at Statoil skal ha en sterk stilling på norsk kontinentalsokkel. Oljeressursene hører hele det norske folk til. De bør i hovedsak forvaltes av statens egne organer og ikke overlates til private interesser.

Vi må regne med at produksjonsveksten i våre tradisjonelle næringer blir vesentlig lavere i årene framover enn den var i 60- og 70-årene. Slik må det bli med den situasjon vi møter ute.

Oljen øker våre muligheter til å skape et bedre samfunn. Men vi må vokte oss for å overdrive betydningen. Det har vi allerede sett alt for mange eksempler på. I programperioden vil olje- og gassproduksjonen ikke vokse så sterkt som i de siste årene. Vi kan heller ikke vente så sterk stigning i oljeprisene.

Vi må derfor realistisk møte situasjonen: Innenlandsk forbruk kan bare vokse svakt i de kommende år.

Vi får ikke arbeid til alle gratis. Denne politikken koster. Vi må gå åpent ut og gjøre dette klart. Det krever moderasjon i våre krav på andre områder.

Vi kan ikke både ha sterk økning i vårt private forbruk og trygge arbeidsplassene. Vi kan ikke gjennomføre en fortsatt sterk vekst i det offentlige forbruk uten at vi forsterker prispresset.

Vi skal alle tenke nøye igjennom hva som er situasjonen. Det er et problem at vi har bak oss en 30 års sammenhengende periode med sterk vekst i vårt forbruk. Planene for utvikling på viktige samfunnssektorer bygger

på forventningen: Troen på at den sterke veksten bare ville fortsette. Disse forventningene vet vi ble forsterket fordi Norge gikk inn i oljeepoken. Men den nye situasjonen i verdensøkonomien har gradvis fjernet grunnlaget for de store forventningene. Arbeiderpartiet skal i denne situasjonen vise vei, det er vår oppgave, nå som tidligere!

Det stiller oss overfor nye og krevende oppgaver, oppgaver vi skal møte med fantasi, pågangsmot og optimisme - oppgaver vi skal løse i fellesskap.

Vi må hver på vår plass i samfunnet, i fagbevegegelsen, i næringsorganisasjonene, i vårt politiske arbeid, være villig til å tone ned andre ønsker og krav for å kunne ta hensyn til det som har topp-prioritet - å sikre arbeid.

Dette vet vi vil sette solidariteten på prøve. Men vi må kreve moderasjon av de sterke. Også de er tjent med et samfunn som støtter opp om de svake. Bare det kan gi trygghet for alle.

La meg her si litt om to aktuelle saker: bensinavgiften og boligpolitikken.

Vi har i det siste hatt en debatt om bensinprisene og om bilens plass i vårt samfunn. Bilen er i dag en del av vårt levesett, og spiller en avgjørende rolle for å få avviklet de daglige arbeidsreisene. Dette lar seg ikke endre selv om vi vil satse sterkt på kollektivtransport og unngå "matpakke-kjøring". Bilen gir også mange muligheter for god utnyttelse av ferie og fritid. Vi vet at det er en sammenheng mellom bensinpriser og distriktspolitikk.

Regjeringen vil nå få utredet personbilens rolle. Vi vil i denne sammenheng få vurdert hvordan skatter og avgifter på bil og bilbruk kan utformes best mulig og bidra til sparing av ressurser og bedre sikkerhet og miljø.

Allerede nå vil regjeringen ta kontakt med oljeselskapene med sikte på en avtale om at maksimalprisene på bensin holdes uendret ut året. I tillegg til dette er regjeringen innstilt på å myke opp de gjeldende fradragregler for bilbruk ved skattelikningen. Vi tenker da på arbeidsreiser, på transport av barn til barnehage eller dagmamma og på de funksjonshemmedes behov.

Disse tiltakene mener jeg det er riktig å gjennomføre. De er vel begrunnet. Men la oss ikke glemme dette:

Sammenliknet med bensinprisene i enkelte andre land ligger nivået i Norge ^{riktig nok høyt.} Men prisforskjellene mellom Norge og de andre nordiske land er små. I Storbritannia som selv er oljeprodusent, ligger prisene nå på samme nivå som i Norge.

De høye bensinprisene er et uttrykk for knapphet på energi. Prisstigningen på energi har ført til en bedre økonomisering med denne viktige ressursen. Blant annet produseres nå biler med lavere drivstoff-forbruk. Vi ser den samme ønskelige utviklingen i industri og på andre områder.

En isolert nedsettelse av bensinprisen vil redusere statens inntekter og øke det samlede private forbruk. Og som jeg tidligere har vært inne på: Det har vi ikke dekning for i vår totale økonomi. Hvis vi f.eks. skulle sette ned bensinavgiftene måtte andre skatteformer økes tilsvarende eller utgiftsposter reduseres.

Det er knapt om gode forslag til skatteforhøyelser eller til innsparing på budsjettene. Men slike forslag hører med til bensinprisdebatten! Og vi ville gjerne kunnet ha ytterligere ressurser å sette inn i boligbyggingen! De høye offentlige utgiftene i form av fellesforbruk og sosiale overføringer forutsetter at vi har et høyt skatteinivå. En høy bensinavgift henger derfor nøye sammen med at vi legger stor vekt på å løse fellesoppgavene på en skikkelig måte.

For Arbeiderpartiet har boligsaken alltid vært en hovedsak. Alle skal ha muligheter til å eie sin bolig, enten alene eller gjennom boligsamvirke.

Sterk satsing på Husbanken har ført til at disse mål er blitt oppfylt for de fleste. Mange har etter hvert fått god og rimelig bolig. Vi har en uvanlig høy og uvanlig jevn boligstandard i dette landet. Det er vi stolte av.

Men i de siste årene har både bygge- og tomteknadene steget sterkt. Mange, og særlig mange unge, er nå ute av stand til å skaffe seg ny, egen bolig. Inngangsbilletten koster for mye.

Vi må her, som på andre områder prioritere til fordel for den som trenger det mest. Den statlige støtte

gjennom Husbanken må bli konsentrert sterkere om etableringsfasen. Det kan gjøres ved at kravet til egenkapital holdes lavt. Men også rente- og avdragsvilkårene bør være rimelige de første årene.

Når det skapes rom for dette innenfor de økonomiske rammer, må de som allerede bor i statsfinansierte boliger påta seg noe større utgifter. Kommunalministeren vil senere gå nærmere inn på utformingen av de boligpolitiske oppleggene som både parti og regjering har arbeidet med.

Verken forslaget til partiprogram eller regjeringens langtidsprogram varsler kostbare reformer på helse- og sosialsektoren. Men det opplegg vi har gjort vil bety en ny situasjon for grupper som nå står svakt. Veksten i

våre sosial- og helseutgifter i de kommende åra vil først og fremst skje innenfor eldreomsorgen. Praktisk talt alle som nå blir pensjonister har forholdsvis betydelige tilleggspensjoner til folketrygdens grunnpensjon. Fra 1987 vil alle som har vært i arbeid siden folketrygden ble innført, ha opptjent fulle pensjonsrettigheter. Hovedinnsatsen i tida som kommer vil vi legge på tiltak som skal gjøre alderdommen til en rikere tid.

Levekårsundersøkelsen viser at mange pensjonister savner kontakten med arbeidskameratene og arbeidslivet. Derfor er det viktig at de pensjonister som ønsker det kan få en slik kontakt, bl.a. gjennom deltidsarbeid som er tilpasset deres livssituasjon.

Gjennom mange tiltak som hver for seg kan virke små - skal vi forme et samfunn hvor de eldre hører med. Hvor nærmiljøet er formet slik at det gir mulighet for aktivitet, for arbeid og utfoldelse som er tilpasset eldres spesielle behov, ønsker og situasjon.

Det er den samme oppgaven vi står overfor i forhold til de funksjonshemmede. Vi har organisert samfunnet slik at de funksjonshemmede må være på institusjoner mer enn nødvendig. De må få sjansen til et mer normalt liv.

Kampen mot rusgiftmisbruket vil være en viktig del av vårt helse- og sosialpolitiske arbeid i tida som kommer. Vi har hatt en sterk øking av alkoholforbruket. Alkoholskadene er økt tilsvarende. Jeg vet det ikke er like

populært hos alle at vi aktivt bekjemper denne utviklingen slik det er gjort gjennom regjeringens alkohelmelding. Aftenposten har til og med fortalt hvor mange stemmer vi kan miste på det. Men her dreier det seg om et ansvar, et ansvar for å arbeide aktivt mot en alvorlig helsefare for våre unge.

Rusgiftproblemet har fått en ny side. Narkotikaproblemet vokser - også hos oss. Det er tragisk at mange unge får ødelagt sin ungdomstid og at giften tar mange unge på menneskers liv, iften. Vi må ikke lukke øynene for denne virkeligheten! Det har vi ikke råd til.

Presset utenfra øker stadig, men situasjonen er ikke håpløs. Vi må gjøre vår innsats på flere områder - i politiets arbeid og i aktivt sosialt arbeid gjennom

hjem, skoler og organisasjoner. Men vi må også selv ha en holdning til problemet. Vår bevegelses syn på menneskeverdet gir ingen plass for liberalisme i forhold til narkotika. Her må vi være klare og kompromissløse.

Jeg har pekt på at det ikke blir rom for kostnads-krevende nye reformer i planperioden. Men det betyr ikke reform-pause. Vi vil fortsatt legge vekt på å bedre kårerne for de svakeste i samfunnet. Og vi skal merke oss dette: Mange av de viktige reformer partiet har gjennomført, var ikke kostnads-krevende. Abortloven kan stå som et eksempel på det.

I de 8 årene vi har hatt regjeringsmakt, har vi sett kvinnenenes virkelige innmarsj både i lønnet arbeid og politikk. Tallet på kvinner som har lønnet arbeid er økt med nær en fjerdedel. Det er i ferd med å skje noe avgjørende i den tradisjonelle rolledelingen mellom mann og kvinne.

Dette vil vi føre videre. Vi vil kjempe for økte muligheter for kvinnene i arbeidslivet og i samfunnsstyringen. Vi vil etter hvert gi mennene større muligheter for å delta på områder der de har holdt seg på avstand fra det levende livet. Mennene må få større kontakt med omsorgsarbeidet, og kvinnene større del i de andre utførelsesmuligheter arbeidslivet kan gi. En ny arbeidsdeling som vi alle kan tjene på - ikke minst barna.

Det er sagt at vi lever i barnas århundre. Og barna har bedre materielle kår og større frihet enn før. Men alle barn får ikke den veiledning og støtte de trenger fra voksne som står dem nært.

Vi må se det som et tankekors at ikke så få unge blir tapere i velferdssamfunnet. Barn- og ungdoms oppvekstvilkår er også politikk. Vi vil støtte opp om omsorgsarbeidet i nærmiljøet. Det er ikke minst derfor vi vil gå inn for at alle arbeidstakere som kan dokumentere behov for deltid, bør få en rett til dette.

Gjennom Familiemeldingen, Likestillingsmeldingen og Langtidsprogrammet vil regjeringen rette søkelyset mot de menneskelige miljø, familien, arbeidsplassen og lokalsamfunnet.

Vår politikk tar utgangspunkt i at det er grenser for hvor langt velferdsstaten kan føre oss. Vi kan ikke løse alle savn gjennom statlige tilskudd eller alle personlige problemer med profesjonell bistand. Det er grenser for den menneskelige lykke vi kan skape ved hjelp av velferdsstaten.

De beste mulighetene for en videre styrking av velferden i vårt samfunn ligger nå i en styrking av de mindre sosiale fellesskap - på arbeidsplassene, i bomiljøet, i organisasjonene. De kontakter og vennekretser som utvikles her gir oss på den ene siden muligheter for samvær, glede og utvikling. På den annen side gir de et sikkerhetsnett for støtte og omsorg i vanskelige situasjoner.

Staten kan ikke direkte planlegge forhold mellom mennesker. Men vi kan organisere samfunnet slik at nærmiljøene innbyr til samarbeid. Da vil også evnen og viljen til å kunne finne felles løsninger på felles problemer styrkes i nærmiljøet.

La meg understreke dette: Når Arbeiderpartiet satser på styrking av nærmiljøene, på bruk av menneskelig innsikt og egenaktivitet, så er det noe som kommer i tilllegg til - og ikke i stedet for - velferdsstatens ytelser.

Men vi vil utnytte våre ressurser bedre. Vi vil at menneskene skal være virksomme og i aktivitet og utfoldelse.

Av hensyn til seg selv - og til andre. Derfor blir det vår oppgave å organisere oss slik at vi også kan nå de målene.

Det er fra nå av den egentlige valgkampen starter. Et samlet parti skal slåss for å vinne tilslutning om sitt program. Landsmøtet skal gi oss den politiske plattform for en samlet og offensiv innsats. Og der skiller vi oss fra våre politiske motstandere. Vi har et klart regjeringsalternativ å by velgerne.

Etter Høyres landsmøte er det klart at Høyre egentlig er innstilt på å satse på to hester:

Først på Høyre alene. Derneft viser de gjennom en selvbevisst invitt til Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, at de til nød vil akseptere et Høyre-dominert samarbeidsalternativ. Men budskapet lyder som i eventyret: Vil du være med så heng på!

Hva svaret blir fra de to mellompartiene som står i fare for å bli minipartier er stadig like uklart.

For oss har det hele tiden vært naturlig å stille dette spørsmålet: Hva vil dere by velgerne som alternativ til vår politikk? Det har vi ikke fått annet svar på enn at de vil drøfte det, dersom de skulle vinne valget. Men nå ser det ut til at Høyre føler at dette svaret er noe

tynt i lengden. Derfor satser de nå på en ny variant: Stem borgerlig og dere har to sjangser: Høyre alene eller Høyre med pynt.

For noe annet enn pynt kan det ikke bli snakk om med de erklæringer Høyres fremste talsmenn nå er kommet med. De stiller bastante krav: Styrken i valg skal gi gjennomslag for partienes synspunkter og i antall regjeringsmedlemmer.

Har dere, partifeller, merket dere hva formann Benkow sa på Høyres landsmøte: "Dette alternativet - en ren Høyre-regjering - har nå omtrent den samme tilslutning som dagens mindretallsregjering av Arbeiderpartiet."

Nå burde ikke vi bli forbauset over Høyre-politikere som ligger etter sin tid. Og det han sa var jo faktisk

riktig omkring årsskiftet! Men siden nyttår har 150 - 200 000 velgere funnet tilbake til vårt parti. Avstanden mellom Arbeiderpartiet og Høyre er allerede like stor som hele Senterpartiets velgermasse.

Noe av det viktigste som er skjedd i arbeiderbevegelsen i løpet av 70-årene gjelder kvinnes holdning til bevegelsen og til vår politikk. Før 1969 viste alle meningsmålinger, alle velgerundersøkelser at partiet både i medlemstilslutning og velgertilslutning hadde langt større tilslutning av menn enn kvinner. Ved valget i 1969 vant vi de unge kvinnene. Det var det første valget hvor partiet gikk ut med selvbestemt abort på programmet.

Denne saken ble ingen enkeltepisode for partiet. Den vokste til et gjennombrudd for et nytt syn i partiet på kvinnes stilling, for likestilling. Vi kjempet gjennom den nye abortloven. Det var en kamp for kvinnes rett til å ta eget ansvar.

I dag sier Høyre at abortspørsmålet er et så personlig spørsmål at hver representant for partiet må stå fritt. Men vi som sloss for selvbestemt abort vet at dette nye prinsippet ikke gjaldt da kvinnene skulle få sin rett på dette området. Da sto Høyre samlet i en front mot oss.

Vi vet at kvinnene har fått ny styrke i vårt samfunn. Den utvikling som er igang - den er kjempet fram og skapt av arbeiderbevegelsen.

Da utkastet vårt til arbeidsprogram ble offentliggjort kom det enkelte sure kommentarer om at Arbeiderpartiet nå lanserte en reformpause.

Vi skal være meget forsiktige med å følge opp slike tankebaner. Vi må aldri akseptere påstander som nærmest knytter Arbeiderpartiets politiske rolle i dagens samfunn til en sterk økonomisk vekst. At våre reformer bare kan finne grobunn i en rik tilførsel av økonomiske midler.

Å reformere er å gjøre tingene bedre. Den oppgaven blir mer påtrengende - og den blir mer krevende i en periode med mindre vekst. Det er da solidariteten ~~settes~~ på prøve. Det er da vi virkelig blir satt på prøve som politisk bevegelse. I trangere tider må vi stille større krav til oss selv - og vise vår evne til å finne nye svar - vise fantasi og nytenkning. - Den styrken, den gløden og den viljen har vi, partifeller!

Vi må heller ikke la oss overkjøre av maset om politiske nyheter! Hva skjedde da jeg for en tid siden var i Telemark og Agder-fylkene: Skoleelever, industriarbeidere og pensjonister, alle var opptatt av sentrale politiske spørsmål og ønsket å komme dem nærmere inn på livet i åpen debatt. Utallige spørsmål ble reist av interesserte og samfunnsengasjerte mennesker over et bredt politisk felt.

Men hva ble etterlyst i kommentarene etterpå, - jo, - såkalte utspill. Dette er et tankekors: Hva er det egentlig politisk virksomhet dreier seg om, hva er det folk er interessert i og har behov for i sitt politiske engasjement. Det må være å delta i politisk tenkning, å skape nye tanker og åpne nye veier. Folk engasjerer seg politisk fordi de ønsker å ha

innflytelse på verdimeslige valg, for å få innsikt i hva de politiske partier står for.

Vår politikk endrer seg ikke fra dag til dag. Den er bygget på en ideologisk plattform, den utformes gjennom våre programmer og innebærer grundig gjennomtenkte svar på de utfordringer vi møter.

Det er dette som danner innholdet i det politiske budskap, og som vi skal bringe ut til vårt land og alle grupper av vårt folk.

Vi må ikke la vår politikk bestemmes av det stadig sterkere krav om nye overskrifter. Det vil i så fall skje på bekostning av vår politikks innhold, sammenheng og helhet. Det vil gi inntrykk av

uklarhet og mangel på tro og tillit til egne politiske løsninger.

Hva skal våre velgere med såkalte nyheter?

De er opptatt av vårt opplegg for en sammenhengende og helhetlig politikk. Politikk er ikke festtaler. Det er ansvar og målbevisst arbeid. Det er helhet og konsekvens.

Arbeiderpartiet står foran store oppgaver. Våre behandlingsformer i partiet må sikre hovedhensynene i et politisk demokrati, innsyn og mulighet til innflytelse.

Vi vil ha en helhetlig partiorganisasjon, der alle både får mulighet til, og følelsen av, å medvirke i utformingen av partiets politikk. En slik partiorganisasjon vil ikke ha vanskeligheter med å møte ytre påkjenninger og press.

Vi må sikre en skikkelig to-veis kontakt som kan gi oss sikring mot overraskelser - begge veier!

Informasjonsutvekslingen mellom partiet sentralt og de enkelte organisasjonsledd ute, må være åpen og kontinuerlig. Det gjelder også mellom alle ledd innenfor arbeiderbevegelsen, Ungdomsfylkingen, Kvinnebevegelsen og LO.

Vi må knytte flest mulig kontakter på alle nivåer i partiet.

Dette skal vi gjøre fordi det er et krav demokratiet stiller til oss. Vi skal også gjøre det fordi det legger grunnlaget for det beste resultat av vårt politiske arbeid. Det er menneskenes hverdag, deres håp og drømmer som skal være vår vegviser og peke ut retningen for vår politiske innsats.

Vi skal vinne valget til høsten! Det betyr at arbeiderbevegelsen må ta ut alt den rår over av krefter. Det vil stille særlige krav til samarbeidet mellom den politiske og faglige del av arbeiderbevegelsen. Nær og god kontakt mellom partiet og fagbevegelsen vil alltid være viktig. Foran valg og i valgkampen er det en helt avgjørende forutsetning for et godt resultat.

Vi skal være klar over at dette samarbeidet er noe våre politiske motkrefter frykter mest av alt. De vil

gjøre alt de kan for å ødelegge det. Har de borgerlige politikere muligheter, finner de en sak som kan utnyttes, så vil de forsøke å så splid og skape motsetninger.

Dette skal vi være oppmerksomme på når Høyre og andre borgerlige partier på nytt begynner å snakke om hvor opptatt de er av de fagorganisertes krav. Det er en interesse som utvilsomt ville tape seg fort hvis Høyre kom til makten!

På Høyres landsmøte fikk delegatene også følgende budskap:

"Ingen regner med at Arbeiderpartiet vil komme i fornyet regjeringsposisjon uten å måtte støtte seg til andre - og samtidig bære med seg den indre uenighet som vi i Høyre

Det viser hvilken uro som nå gjør seg gjeldnede i de kretser,- i et parti som for kort tid tilbake hadde startet feiringen av valgseiren på forskudd!

Vi skal sørge for at disse håpefulle spådommene ikke blir oppfylt! Det er opp til oss selv å motbevise dette budskap fra Høyre.

Vi kan vinne flertall. Og vi skal stå samlet i kampen om styringsretten i de kommende fire år. Vi kan - hvis vi vil!

Vi skal vinne valget, partifeller. Men det krever innsats. Det krever at de tusener som samlet utgjør storfamilien i norsk arbeiderbevegelse nå går ut med vårt

budskap. Vi skal vinne fordi vi ærlig og åpent legger fram problemene og våre løsninger på dem. Vi kan ikke som andre love skattelettelser. Vi kan ikke love en rask heving av levestandarden. Men vi skal love velgerne dette:

Vi skal løse problemene slik at vi:

- sikrer arbeid for alle
- opprettholder vår sosiale standard.
- styrker stillingen for de grupper som står svakest.

Det er utfordringen. Det er hovedbudskapet. Det er det vi vinner valget på, når vi satser det denne bevegelsen har av krefter og innsatsmuligheter. Vi har vind i seilene, partifeller, la oss bruke den til å komme først i mål!